

Nr 32.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående tillägg till lagen den 28 maj 1920 (nr 245) om medling i arbetstvister; given Stockholms slott den 16 januari 1935.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående tillägg till lagen den 28 maj 1920 (nr 245) om medling i arbetstvister.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Förslag

till

Lag

angående tillägg till lagen den 28 maj 1920 (nr 245) om medling i arbetstvister.

Härigenom förordnas, att i lagen den 28 maj 1920 om medling i arbetstvister skall införas en ny paragraf, betecknad 3 a §, av följande lydelse:

3 a §.

Innan arbetsinställelse vidtages skall, därest giltigt hinder icke möter, underrättelse om åtgärden lämnas motsidan ävensom förlikningsmannen eller, om tvisten berör flera förlikningsmäns verksamhetsområden, en av förlikningsmännen sist å sjunde dagen före den dag, då åtgärden skall taga sin början. Finnas å motsidan oorganiserade arbetare, må underrättelsen, i vad den avser nämnda arbetare, ske genom allmänt synliga anslag å arbetsplatsen. Underrättelsen skall innehålla redogörelse för anledningen till åtgärden.

Förseelse mot bestämmelserna i första stycket straffes med böter, högst 300 kronor. Åtal för förseelsen anhängiggöres vid allmän domstol och utföres av allmän åklagare. Ådömda böter tillfalla kronan. Saknas tillgång till deras gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1935.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 novem-
ber 1934.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Möller anmäler efter gemensam beredning
med chefen för justitiedepartementet uppkommen fråga om *visst tillägg till
lagen den 28 maj 1920 (nr 245) om medling i arbetstvister* och anför:

Vid olika tillfällen och i olika sammanhang har ifrågasatts införande i lag-
stiftningen av bestämmelser om viss underrättelseplikt, som borde åligga par-
terna i en arbetstvist vid tillämnad arbetsinställelse.

Kungl. Maj:ts proposition nr 43 till 1911 års riksdag med förslag till lag om
vissa arbetstvister innehöll, jämte bestämmelser om uppskov med arbetsinstäl-
lelse vid medlingsförfarande, föreskrift om en varseltid av minst sju dagar i
förhållande till motparten. Denna föreskrift hänförde sig endast till arbets-
inställelse och därmed jämförlig åtgärd, varav arbetets fortgång beröres. I
propositionen anfördes såsom skäl härför att en beredelsetid, när det gällde
andra stridsåtgärder, icke syntes äga samma betydelse för motparten, som då
det gällde arbetsinställelse. Å andra sidan ansågs tillsägelseplikt icke böra
inskränkas till de fall, då verklig arbetsinställelse vore förestående. Nedlägg-
ande av arbete kunde nämligen förekomma, utan att arbetsinställelse i detta
ords vanliga bemärkelse vore för handen. Så vore förhållandet särskilt om
arbetare vägrade taga befattning med gods, härledande sig från arbetsplats,
där strid påginge mellan arbetsgivare och arbetare. Bestämmelsen ingick i ett
större lagkomplex som förföll genom kamrarnas olika beslut i ämnet. Ett mot-
svarande stadgande förekom även i det av socialstyrelsen i utlåtande den 13
juli 1916 framlagda förslaget till lag om vissa åtgärder till främjande av ar-
betsfred. Bestämmelsen var av följande innehåll (26 §):

Arbetsinställelse eller därmed jämförlig åtgärd må ej vidtagas, utan att av-
sikten därtill, med angivande av dagen för den tillämnade åtgärden, gi-
vits motsidan tillkänna sist å sjunde dagen före nämnda dag. Möter
för den, som, efter vad nu är sagt, givit tillkänna avsikt att vidtaga dylik
åtgärd, jämlikt 25 § hinder därför å den angivna dagen, skall, om avsikten
därefter fullföljes, göras nytt sådant tillkännagivande sist å andra dagen före
den för åtgärden då utsatta dag.

Om sådant tillkännagivande skall skriftligt meddelande samma dag avläsas till socialstyrelsen eller vederbörande förlikningsman.

Därjämte innehöll förslaget (31 §), att tillkännagivande, varom nyss sagts, finge meddelas arbetarna genom allmänt synliga anslag å arbetsplatsen samt att för arbetare, som tillhörde fackförening, fackförbund eller annan dylik förening, tillkännagivande kunde göras av föreningen. Överträdelse av bestämmelsen i 26 § första stycket skulle medföra skadestånd.

I proposition nr 155 till 1920 års riksdag med förslag till lag om medling i arbetstvister m. m., till grund för vilket ligga vissa i socialstyrelsens förenämnda förslag ingående bestämmelser om medlingsmyndigheter och deras verksamhet, upptogs icke några bestämmelser angående varseltid.

Såsom skäl härför framhöll föredragande departementschefen vid remissen till lagrådet huvudsakligen den ståndpunkt vederbörande organisationer intagit till de av socialstyrelsen föreslagna bestämmelserna i ämnet.

Den här berörda frågan har senast upptagits av den trettonmannakommision, som innevarande år haft att bereda spörsmålet om lagstiftning angående vissa ekonomiska stridsåtgärder m. m. I dess betänkande (statens offentliga utredningar 1934: 16) uttalas härom följande (s. 34):

Utän tvivel har hittills bristen på regler angående formerna för massåtgärders igångsättande varit synnerligen kännbar och i icke oväsentlig mån bidragit till den irritation, som striderna utlöst. Särskilt torde stridsåtgärder många gånger vidtagas utan att angriparen gjort det faktiska och rättsliga läget fullt klart för sig. Om angriparen tvingas att på förhand till motparten lämna en sanningsenlig redogörelse för sina motiv, kan man förvänta att i många fall missförstånd kunna undanröjas och därigenom stridsåtgärdens fullbordande undvikas. Det är också av vikt, att angriparen icke vänder sig till allmänheten med missvisande framställningar rörande orsakerna till konflikten och därigenom söker skapa en på felaktigt underlag vilande opinion mot motparten. I detta avseende brister det för närvarande i mycket hög grad. De ytterligt kortfattade och mångtydiga meddelandena i blockadnotiser giva mången gång en fullständigt skev bild av den föreliggande tvistens verkliga innebörd. Med anledning härav hava särskilda regler upptagits om plikt för förening dels att en vecka i förväg underrätta motparten om tilltänkt massåtgärd och dels att upptaga redogörelse för anledningen till åtgärden såväl i dylik underrättelse som även i meddelande, vilket är avsett att sprida kännedom därom.

Kommissionen föreslår ett stadgande av följande lydelse (6 §):

Vill förening vidtaga massåtgärd, skall skriftlig underrättelse därom lämnas till den, som åtgärden avser. Tillhör han förening, varom sägs i 2 §, må underrättelsen lämnas till denna. Redogörelse för anledningen till åtgärden skall samtidigt lämnas och jämväl intagas i meddelande, som är avsett att sprida kännedom därom.

Underrättelsen skall utom i det fall, varom i 18 § är särskilt stadgat, lämnas minst en vecka i förväg. Vad nu är sagt skall, ändå att meddelandet ej rätteligen framkommer, anses fullgjort, därest underrättelsen under mottagarens senast kända adress inlämnats för befordran med post eller telegraf så tidigt, att den inom angivna tid bort framkomma till mottagaren.

I specialmotiveringen framhålles bland annat att underrättelseplikten ofta kunde anses fullgjord genom vad som förekommit under förhandlingar. Hade exempelvis vid förhandlingar om upprättande av kollektivavtal den ena parten framlagt ett ultimatum av innehåll att stridsåtgärd komme att vidtagas en vecka därefter, om uppgörelse dessförinnan icke kommit till stånd, måste naturligen underrättelseplikten anses fullgjord. Särskild redogörelse för anledningen till stridsåtgärden behöfde tydligen icke lämnas i ett sådant fall som det nyss exemplifierade. Det låge då i sakens natur, av vilken anledning stridsåtgärden vore avsedd att vidtagas. När redogörelse ifrågakomme, måste den vara någorlunda fullständig och klargörande. Att såsom nu ofta skedde proklamera blockad exempelvis »på grund av oordnade förhållanden» fyllde icke kravet på en redogörelse enligt den föreslagna paragrafen.

I *yttrandena* över kommissionens betänkande¹ har kommissionens förslag i denna del föranlett uttalanden från riksförbundet landsbygdens folk, landsorganisationen i Sverige, socialstyrelsen, svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges bageriidkareförening och Sveriges redareförening.

Riksförbundet landsbygdens folk har uttryckt farhågor för att stadgandet såvitt det avsåge ekonomiska tvister speciellt inom jordbrukets område, skulle komma att i onödan tillspetsa situationen och försvåra en fredlig uppgörelse enär då troligen många förhandlingar finge lov att föras under uttalat hot om massåtgärd.

Landsorganisationen har erinrat om att endast förening ålagts att lämna underrättelse om massåtgärd. Detta hade av kommissionen motiverats med att, då enskilda personer medgivits behörighet att vidtaga arbetsinställelse, detta skett med tanke på vissa spontana åtgärder, vid vilket förhållande det skulle vara oegentligt att ålägga dessa personer en underrättelseplikt, som i de flesta fall antagligen skulle förbises. Om spontan arbetsinställelse torde det emellertid som regel endast kunna bliva fråga för arbetarnas vidkommande (t. ex. vid utebliven lönelikvid, förment orättvist avskedande eller andra trakasserier). Endast i sällsynta undantagsfall hade en arbetsgivares inställande av arbetet karaktären av spontant handlande. Landsorganisationen förmenade att ur denna, och för övrigt ur varje annan reell synpunkt, skäl saknats att befria enskild arbetsgivare från skyldighet att underrätta arbetarna om arbetsinställelse.

Därjämte har landsorganisationen anmärkt, att i det fall då förhandlingar föregått, ett uttryckligt fixerande av tidsfristen måste anses onödigt, i varje fall om förhandlingstiden sammanföller med eller överskridit den stadgade varseltiden.

Landsorganisationen har vidare yrkat, att från regeln om underrättelseplikt borde undantagas blockad, som riktas mot arbetsgivare i tvist om utfående av intjänt arbetslön. En varseltid på en vecka skulle i detta fall kunna medföra att blockaden, när den omsider trädde i kraft, förlorat all betydelse. Redo-

¹ Yttrandena tryckta, se statens offentliga utredningar 1934:30.

görelseplikten vore i hithörande fall överflödig, åtminstone i fråga om underrättelsen till motparten.

Slutligen har landsorganisationen framhållit, att särskilda svårigheter mötte för underrättelsepliktens fullgörande inom transportväsendet. Vid tvister med stationära arbetsgivare saknades ju anledning till någon särreglering, men behovet av en dylik bleve ofrånkomligt, då fråga vore om arbetsgivare inom sjöfarten, särskilt om arbetsgivaren vore oorganiserad och underrättelsen alltså icke kunde lämnas till förening, eller fråga vore om fartyg av främmande nationalitet. Även för arbetsgivaren själv erbjöde det i fall som dessa ofta oöverkomliga svårigheter att iakttaga underrättelseplikten och varseltiden. Man torde icke kunna komma till rätta med detta och liknande fall på annat sätt än genom en allmän reservation, enligt vilken parts skyldigheter enligt 6 § gjordes beroende av att giltigt hinder icke mött för deras fullgörande.

Socialstyrelsen har påpekat, att fall kunde förekomma, då delgivning genom skriftlig underrättelse medförde svårigheter eller ej vore möjlig t. ex. vid blockad, som utfärdades mot ett ännu ej igångsatt arbete, beträffande vilket entreprenadanbud infordrats. I sådana och liknande fall torde i rättstillämpningen väl den i förevarande paragraf stipulerade underrättelseplikten få anses fullgjord, om angriparen gjort ansträngning för att få den beslutade massåtgärden bekantgjord exempelvis genom annons i ortspressen. I detta sammanhang ville styrelsen erinra om att det kunde bliva ett allmänt intresse att beslutade massåtgärder bragtes till en större offentlighets kännedom med hänsyn till de risker, för vilka personer, som i saknad av kännedom om konflikthotet, toge anställning vid företaget i fråga, kunde utsättas enligt kommissionsförslagets bestämmelser i 16 § om neutralitetsbrott.

Beträffande varseltidens längd har styrelsen erinrat om att sådana fall kunde inträffa, då arbetet vore av så kort varaktighet, att tid ej funnes för så långt varsel som en vecka. Föreskriften om varseltid borde därför erhålla en avfattning, som tillåte förkortad varseltid, därest angriparen kunde visa, att omständigheterna ej medgivit iakttagande av den vanliga tiden av en vecka.

Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges bageriödkareförening och Sveriges redareförening ha hemställt, att stadgandet om iakttagande av en veckas varsel måtte gälla även vid de sympatiåtgärder — vägran att taga befattning med varor, som vore avsedda för eller härrörde från rörelse, som drives av part i den ursprungliga tvisten — för vilka kommissionen enligt 18 § sista punkten i sitt förslag gjort undantag.

Departement-
chefen.

I likhet med kommissionen och flertalet av de myndigheter och korporationer, som yttrat sig i frågan, anser jag skäl föreligga för införande av underrättelseplikt vid företagandet av vissa stridsåtgärder. Enligt kommissionens förslag skulle den föreskrivna legala varningsfristen iakttagas ej blott vid arbetsinställelser (strejk och lockout) utan även vid andra kollektiva stridsåtgärder. Sålunda skulle alla slags bojkotter och blockader vare sig på arbets-

marknaden eller inom andra områden, kräva tillkännagivande till motparten minst en vecka i förväg, med den begränsningen dock att underrättelseplikten blott skulle åligga *föreningar*. Ett annat undantag från huvudregeln stadgas som förut nämnts i 18 § av kommissionsförslaget. Vid sådan sympatiåtgärd som består i vägran att taga befattning med varor, som äro avsedda för eller härröra från rörelse, som drives av part i primärkonflikten, skulle enligt kommissionens förslag viss tid ej gälla för den i 6 § föreskrivna underrättelsen.

Kommissionens förslag synes vara i vissa avseenden mera vittgående än som betingas av förhållandena. Sålunda kan det ifrågasättas huruvida särskild underrättelsefrist lämpligen bör föreskrivas exempelvis i sådana fall då stridsåtgärden riktas mot tredje man, som på grund av bestämmelserna i 16 § av kommissionsförslaget förverkat sin neutralitet och därför ej kan göra anspråk på tredjemansskydd enligt lagförslaget. Att en arbetare, som tagit anställning på en arbetsplats, där konflikt råder, skulle kunna begära sju dagars frist, innan bojkottåtgärd mot honom får vidtagas, synes knappast motiverat. I ett annat avseende torde kommissionens förslag ej vara tillräckligt vittgående. Det kan icke finnas anledning att från underrättelseplikt befria en enskild arbetsgivare, som ämnar verkställa lockout. Även oorganiserade arbetare, som ämnar igångsätta en strejk, torde böra förpliktas att meddela sin avsikt i förväg.

Vid den tidigare behandlingen av detta spörsmål ha såsom framgår av den föregående redogörelsen de föreslagna bestämmelserna hänfört sig endast till arbetsinställelser (eller därmed likställda stridsåtgärder). Tillika har emellertid upptagits föreskrift om skyldighet för part i sådan tvist att underrätta socialstyrelsen eller vederbörande förlikningsman om den tillämnade arbetsinställelsen. Enligt min mening kan ett förslag i ämnet lämpligen anknyta till dessa tidigare bestämmelser. Med hänsyn till de anmärkningar, som i yttrandena gjorts mot kommissionens förslag, torde bestämmelserna böra inskränkas till att avse allenast vidtagande av arbetsinställelse (lockout eller strejk). Detta uttryck bör emellertid anses innefatta även utvidgning till nya arbetsplatser eller nya fack av en tidigare vidtagen, mera begränsad arbetsinställelse. Däremot avser jag med arbetsinställelse ej sådana sympatiaktioner, som enligt 1911 och 1916 års förslag närmast åsyftades genom uttrycket »därmed likställda åtgärder» men vilka enligt kommissionens förslag uttryckligen skulle undantagas från regeln om underrättelseplikt. På sätt tidigare föreslagits synes underrättelse jämväl böra ske till förlikningsmannen. I fall tvisten berör flera förlikningsmäns distrikt synes det vara tillräckligt om underrättelse sker till en av förlikningsmännen. Enligt 11 § i medlingslagen är förlikningsmannen i ett sådant fall skyldig insända underrättelse till socialstyrelsen som vidare förfar i enlighet med bestämmelserna i nämnda paragraf.

Med hänsyn till vad i yttrandena anförts om svårigheten att i vissa fall fullgöra underrättelseplikten eller iakttaga varseltiden bör stadgas undantag för det fall att giltigt hinder däremot möter.

Bestämmelser om underrättelseplikt av det innehåll, jag nu förordat, synas

lämpligen böra införas i medlingslagen och kompletteras med straffbestämmelser och processuella föreskrifter.

I enlighet med vad sålunda anförts har inom socialdepartementet upprättats förslag till lag angående tillägg till lagen den 28 maj 1920 (nr 245) om medling i arbetstvister.

Föredraganden hemställer här efter att lagrådets utlåtande över ifrågavarande lagförslag, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Viking Nilsson.

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 5 januari 1935.

Närvarande:

justitierådet APPELBERG,
regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GEIJER,
BAGGE.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 2 november 1934, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående tillägg till lagen den 28 maj 1920 (nr 245) om medling i arbetstvister.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av tillförordnade byråchefen för lagärenden i socialdepartementet, hovrättsrådet Konrad Persson.

Lagrådet lämnade förslaget utan annan erinran än att, i händelse av bifall till lagrådets hemställan om intagande i förslaget till lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder av behörighetsregler i huvudsaklig överensstämmelse med kommissionens förslag, de stadganden som skola motsvara 6 § i sistnämnda förslag syntes böra erhålla ett sådant innehåll att de dels icke komma att omfatta vad som enligt nu förevarande lagförslag regleras och dels i övrigt så vitt lämpligen kan ske bringas i överensstämmelse med den där givna regleringen.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 janu-
ari 1935.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler
chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, lagrådets den 5 januari 1935
avgivna utlåtande över det den 2 november 1934 till lagrådet remitterade för-
slaget till lag angående tillägg till *lagen den 28 maj 1920 (nr 245) om medling
i arbetstvister* samt anför:

Lagrådet har lämnat själva lagförslaget utan erinran samt allenast hemställt
att, därest av lagrådet föreslagna behörighetsregler intoges i förslaget till lag
om vissa ekonomiska stridsåtgärder, de stadganden som motsvara 6 § i sist-
nämnda lagförslag måtte erhålla viss ändrad avfattning. Då jag såsom fram-
går av min anmälan förut denna dag av lagrådets utlåtande över förslaget till
lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder icke ansett mig kunna förorda uppta-
gande i detta av behörighetsregler, föranleder lagrådets nu ifrågavarande utlå-
tande ej något särskilt uttalande från min sida.

Föredraganden hemställer härefter att förslaget till *lag angående tillägg till
lagen den 28 maj 1920 (nr 245) om medling i arbetstvister* måtte, jämlikt § 87
regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda
hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen
skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta proto-
koll utvisar.

Ur protokollet:
Bertil Wirseen.